

ПЕРСПЕКТИВИ КОМПЛЕКСНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ СПОРТИВНИХ ІГОР У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Голод Юрій Михайлович,

аспірант кафедри спортивних та рекреаційних ігор
Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського
ORCID ID: 0009-0001-1887-8335

Пасічник Вікторія Михайлівна,

докторка наук з фізичного виховання і спорту, доцентка,
доцентка кафедри спортивних та рекреаційних ігор
Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського
ORCID ID: 0000-0002-6381-1471

Пітин Мар'ян Петрович,

доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор,
професор кафедри теорії спорту та фізичної культури
Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського
ORCID ID: 0000-0002-3537-4745

Лещак Олександр Миколайович,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри спортивно-педагогічних дисциплін
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
ORCID ID: 0000-0002-9237-3060

Цап Ірина Геннадіївна,

старша викладачка кафедри спортивно-педагогічних дисциплін
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
ORCID ID: 0000-0002-9698-0255

Сучасні реформи освіти вимагають пошуку нових форм і шляхів формування фізичного виховання учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти. Мета статті – з'ясувати перспективи наукового напрямку, пов'язаного з використанням засобів спортивних ігор у фізичному вихованні учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти. Методи: теоретичний аналіз та узагальнення даних наукової й методичної літератури, абстрагування, історичний метод, порівняння. Фахівці неодноразово вказували на потребу підвищення навчального потенціалу програми «Фізична культура». Структура мотивації молодших школярів указує на високий інтерес дітей до вправ із м'ячем. Деякі фахівці під час вивчення досвіду підвищення рухової активності дітей молодшого шкільного віку запропонували застосовувати засоби тенісу; наявні також ефективні спроби оптимізувати руховий режим молодших школярів за допомогою застосування засобів футболу, мінібаскетболу, волейболу тощо. Разом із тим ми в пропозиціях виходимо від пошуку спільних ознак рухової діяльності (техніки рухових дій) окремих спортивних ігор і поєднання елементів навчання їх в одну програму з подальшим диференційованим підкріпленням вибірконими освітніми впливами з окремих спортивних ігор. Це дасть змогу сприяти формуванню шкали компетентностей на уроках із фізичної культури в початкових класах, пов'язаної з руховим досвідом зі спортивних ігор. Установлено наявність суперечності між потребою формування в учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти широкого кола рухових умінь і навичок зі спортивних ігор і відсутністю науково-методичного обґрунтування комплексного застосування засобів цих видів спорту в урочних формах занять із фізичного виховання учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти. Її вирішення можна досягнути за допомогою обґрунтування програми комплексного використання засобів спортивних ігор в урочних формах занять із фізичного виховання учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти.

Ключові слова: спортивні ігри, молодші школярі, фізичне виховання, зміст, напрями, перспективи, удосконалення.

Holod Yuriy, Pasichnyk Viktoria, Pityn Maryn, Leshchak Oleksandr, Tsap Iryna. Prospects for the integrated use of sports games in the physical education of primary school students of general secondary education institutions

Modern educational reforms require the search for new forms and ways of forming physical education of primary school students of general secondary education institutions. Purpose: to find out the prospects of the scientific direction related to the use of sports games in physical education of primary school students of general secondary education. Methods: theoretical analysis and generalization of data of scientific and methodical literature, abstraction, historical method, comparison. Results. Specialists have repeatedly pointed out

the need to increase the educational potential of the program "Physical Culture". The structure of primary schoolchildren's motivation indicates high interest of children to ball exercises. When studying the experience of increasing the motor activity of primary school children, a certain group of specialists suggested using tennis; there are also effective attempts to optimize the motor regime of primary school children through the use of football, mini-basketball, volleyball, etc. At the same time, in our proposals, we proceed from the search for common features of motor activity (motor action techniques) of individual sports games and combining elements of teaching them into one program with further differentiated reinforcement by selective educational influences from individual sports games. This will help to promote the formation of a school of competencies in physical education lessons in primary school associated with motor experience in sports games. Conclusion. The contradiction between the necessity of forming a wide range of motor skills and abilities in sports games in primary school pupils of general secondary education institutions and the absence of scientific and methodical substantiation of complex application of means of these sports in lesson forms of physical education of primary school pupils of general secondary education institutions was established. Its solution can be achieved by substantiating the program of complex use of means of sports games in the lesson forms of physical education classes for primary school students of general secondary education institutions.

Key words: sports games, primary schoolchildren, physical education, content, directions, prospects, improvement.

Вступ. Фізичне виховання в закладах загальної середньої освіти привертає велику увагу дослідників [4; 7; 12; 15].

Упровадження реформ в освіті й програм Нової української школи для усіх без винятку навчальних дисциплін указує на постійну потребу вивчення ефективності загалом освітнього процесу [3; 7; 19; 21].

Фізичне виховання є невід'ємним компонентом освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти на всіх рівнях: у початковій, середній і старшій школі [2; 6; 10; 13; 24].

Вираженими є особливості для освітнього процесу на рівні початкової школи, що пов'язані як з організаційними, так і зі змістовими аспектами. Окрім того, контингент дітей має певні відмінності в уподобаннях щодо засобів фізичного виховання [4; 16; 17; 18; 19].

Залишається сталим твердження, що для дітей у межах початкової школи однією з дієвих груп засобів є ті, які пов'язані з ігровою діяльністю. Таким чином, застосування спортивних ігор є перспективним [3; 5; 15; 23].

Ми вважаємо, що формування змісту фізичного виховання має враховувати завдання формування різностороннього рухового досвіду, тому застосування окремих засобів спортивних ігор (наприклад, лише футболу, баскетболу, волейболу тощо) є менш ефективним, ніж їх комплексне застосування.

Отже, виникає суперечність між потребою формування в учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти широкого кола рухових умінь і навичок зі спортивних ігор і відсутністю науково-методичного обґрунтування комплексного застосування засобів цих видів спорту в урочних формах занять із фізичного виховання учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти.

Мета дослідження – з'ясувати перспективи наукового напрямку, пов'язаного з використанням засобів спортивних ігор у фізичному вихованні учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти.

Матеріали та методи. Використано методи: теоретичний аналіз та узагальнення даних наукової й методичної літератури, абстрагування, історичний метод, порівняння. Для дослідження взято актуальну науково-методичну інформацію з проблематики змістового наповнення фізичного виховання в початковій школі.

Результати. Фізичне виховання – вагомий компонент цілісної системи освітнього процесу в загальноосвітній школі, що спрямований на формування фізичного, психічного, духовного й соціального здоров'я школярів, фізичної культури особистості, оволодіння основами оздоровчо-корективної та прикладної діяльності, розвиток основних фізичних якостей учнів [16].

Згідно зі значною кількістю наукової та методичної інформації щодо викладання фізичної культури, завданнями фізичної культури в школі є такі [1; 2; 3; 4; 6 тощо]:

- сформувати в дітей уявлення про фізичну культуру, її значення в житті людини, зберегти й зміцнити дитяче здоров'я, забезпечити їхній належний фізичний розвиток;

- розширити руховий досвід, удосконалити навички життєво необхідних рухових дій і здатність застосовувати їх у повсякденній та ігровій діяльності;

- покращити функціональні можливості дитячого організму за допомогою цілеспрямованого розвитку фізичних якостей і природних здібностей;

- сформувати належні ціннісні орієнтації щодо використання фізичних вправ як важливого чинника здорового способу життя;

- сформувати навички для самостійної організації фізичної активності й активного відпочинку;

- сформувати високі моральні якості в дітей.

Своєю чергою, значна кількість фахівців фізичного виховання спрямувала свої зусилля на вдосконалення змісту й покращення показників учнів початкових класів.

Фахівці неодноразово вказували на потребу в підвищенні навчального потенціалу програми «Фізична культура». До того ж важливим у цьому є дві сторони. Перша пов'язана з удосконаленням освітнього складника предмета та формуванням особистості учня, друга – з підвищенням розвивального ефекту його змісту [1; 3; 11; 19].

У сучасній системі шкільної освіти вагома роль відводиться запровадженню в навчально-виховний процес різноманітних інноваційних технологій і форм проведення занять. Нетрадиційні та цікаві завдання, які мають місце при цьому, здатні забезпечити стійкий інтерес і мотивацію дітей до занять руховою активністю [9; 11; 13; 17].

Це вкотре підтверджує думку великої кількості фахівців [2; 4; 19], котрі займаються проблематикою шкільного фізичного виховання, щодо потреби застосу-

вання індивідуально-орієнтованого навчання стосовно учнів і студентів. На думку І. Петрушкевич [13], це один із найбільш перспективних напрямів модернізації сучасної системи фізичного виховання.

Якщо звести коло причин занепаду галузі до кількох ключових, то варто виділити такі: відносно низький рівень знань щодо різновидів засобів фізичної культури і спорту; відсутність знань у дітей і молоді щодо організації самостійних занять руховою активністю; відсутність знань щодо впливу тих чи інших засобів фізичної культури та спорту на організм; недостатній рівень продуктивної діяльності фахівців із фізичної культури та спорту в напрямі розвитку різнобічної особистості в освітньому процесі; застосування стандартизованого/стереотипного підходу до вирішення широкого спектру завдань із фізичного виховання; відносно низький рівень усвідомлення реальних результатів діяльності в межах галузі тощо [3; 11; 13; 19].

Нові ідеї для заохочення молодого покоління до занять фізичною активністю, зокрема, у межах школи вкладені в так званий проєкт Junior. Його реалізація запланована терміном на 2018–2020 роки. Його метою щодо учнів закладів середньої освіти є застосування найбільш сучасних методик навчання й, звичайно ж, популяризація серед них здорового способу життя через добір нових і цікавих варіативних модулів.

Варто зазначити, що для учнів серед варіативних модулів запропоновано новий – Cool Games. Цей проєкт започатковано спільно Комітетом із фізичного виховання та спорту МОН та Українською федерацією учнівського спорту [3].

Щодо кількості уроків із фізичної культури в різних країнах, то вона дещо відрізняється. У тижневому циклі шкільної освіти різних країн планується 2–4 таких уроків для учнів середніх класів (Великобританія, Франція, Німеччина – 2–4 уроки; Фінляндія, Корея, Японія, Китай – 3 уроки; Польща – 3–4 уроки).

Щодо видів спорту, котрі включаються до програм із фізичної культури, то вони зазвичай є традиційними (футбол, легка атлетика, гімнастика тощо). Водночас є й велика кількість тих, які залежать від національних спортивних традицій. Так, у Великобританії це футбол, верхова їзда, гольф, танці, бейсбол; у Франції – плавання, єдиноборства, командні спортивні ігри (футбол, волейбол тощо); у Німеччині – велоспорт, гімнастика, плавання тощо; у Фінляндії – зимові види спорту (хокей, лижні перегони тощо) [11; 19; 21].

Детальніше розглянемо дослідження з питань застосування засобів спортивних ігор у фізичному вихованні учнів початкових класів.

Автори Н. Сороколіт та Р. Чопик [15] наголошують на особливостях оцінювання навчальних досягнень в НУШ. Надано низку методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти в 1–4 класах. Зокрема, важливо, що впродовж вивчення окремих предметів чи інтегрованих курсів, проходження адаптаційно-ігрового періоду варто уникати будь-якого зі способів оцінювання (бальний/рівневий). Лише в 3–4 класах оцінювання навчальних

досягнень варто розпочинати відповідно до критеріїв рівнів компетентностей (початковий, середній, достатній, високий).

Зазначена рекомендація дає підстави говорити про суттєве обмеження мотивації дітей через досягнення результатів того чи іншого тестування, адже воно саме по собі порушує зазначені методичні правила. У такому способі комплексне застосування засобів спортивних ігор позитивно долучається до мотивації дітей молодшого шкільного віку. Основним аргументом буде те, що із загальної кількості різнобічних вправ дитина зможе оволодіти окремими групами й усвідомити власний рівень рухових умінь. Окрім того, прогнозуємо, що багато елементів спортивних ігор мають споріднений характер, що допускає можливості позитивного перенесення рухових умінь.

У дослідженні С. Марченко, В. Голубова [10] ми знаходимо рекомендації застосування рухливих ігор для підвищення впливу на розвиток швидкості в хлопчиків 2–4 класів. Серед методичних рекомендацій, яких необхідно дотримуватися, пропонуються комплексність, регулярність і послідовність. Важливо, що автори досягли певних кількісних параметрів застосування засобів на основі ігрової діяльності. Наприклад, запропоновано для розвитку швидкості використовувати п'ять ігор із хлопчиками 2–4-х класів, а кількість повторів – не більше ніж два з відпочинком 30–40 секунд.

Зрозуміло, що рухливі ігри мають певною мірою відмінності в структурі та змісті, проте забезпечують схожу спрямованість змісту фізичного виховання для дітей молодшого дошкільного віку.

У процесі вивчення мотивації молодших школярів М. Галай [5] установила позитивне ставлення учнів 1–4 класів і високий інтерес дітей до вправ із м'ячем. Найявна позитивна динаміка мотивації молодших школярів із віком від 69,2% у першому класі до 86,6% у четвертому класі. На підставі цього надалі авторка застосувала диференційований підхід до навчання вправ із м'ячем учнів молодших класів. Унаслідок цього підвищено ефективність реалізації освітніх завдань і досягнуто покращення мотивації молодших школярів на уроках фізичної культури.

Зазначений підхід має певні спільні наукові основи з нашими гіпотезами.

А. Прокопенко, Н. Гончарова, Л. Назаренко, Н. Константиновська [14] під час вивчення досвіду підвищення рухової активності дітей молодшого шкільного віку запропонували застосовувати засоби тенісу, адже діти молодшого шкільного віку потребують реалізації природної потреби у високій руховій активності. Вони наголошують на високому потенціалі різних видів спорту на сучасному етапі розвитку системи освіти й реалізації оздоровчого напрямку серед дітей шкільного віку. Важливо, що автори наголошують на найбільшій популярності спортивних ігор, що підтверджує наші припущення, визначається високою емоційністю й рівнем зацікавлення дітей тощо.

Схожу думку ми зустріли в О. Ковтуненко та С. Соболюка [8]. Вони запропонували оптимізу-

вати руховий режим молодших школярів за допомогою застосування засобів футболу. У ході дослідження на початковому етапі запропоновано включити елементи техніки гри у футбол на уроках фізичної культури. Реалізацію цього передбачено через комплекси спеціально розроблених вправ, об'єднаних в окрему програму. Підсумком упровадження такої програми автори вбачали засвоєння підкидання м'яча двома руками, ведення м'яча, обведення стійок, ударів по воротах, удари м'яча на дальність і точність.

Ще одне дослідження, спрямоване на розвиток особистості молодшого школяра шляхом застосування засобів мінібаскетболу, запропонувала І. Юзковець [21]. Вона дослідила й упровадила елементи мінібаскетболу в навчально-виховний процес учнів 3–4 класів. За отриманими результатами, засвідчено позитивний комплексний вплив на особистість учнів за дотримання певних педагогічних умов: спрямованості педагогічних дій; методів навчання й виховання; засобів розвитку фізичних здібностей і навчання техніки елементів мінібаскетболу.

Схоже дослідження, але на більш ранньому періоді провів Р. Чопик [20], який розробив методику навчання фізичних вправ молодших школярів у процесі занять баскетболом і довів її ефективність.

Не зупиняючись на зазначеному, ефективність занять волейболом у фізичному вихованні молодших школярів довів М. Тимчик [18]. При цьому алгоритм дослідження схожий до алгоритм попередніх досліджень фахівців. На думку автора, вивчення елементів волейболу варто розпочинати зі стійки волейболіста, переміщень у стійці (приставним кроком, боком, обличчям і спиною вперед), засвоєння техніки вправ із м'ячем. Уже на підставі цього автор пропонує залучати дітей до гри у волейбол полегшеними м'ячами, ствердно вказує, що для прискорення процесу підготовки молодих волейболістів необхідно застосовувати підготовчі й підвідні вправи з волейболу [22].

Низка досліджень [8; 14; 18; 21] слугує аргументованим підґрунтям для подальшої перевірки нашої науково-методичної гіпотези, адже всі вони підтвердили доцільність застосування й ефективність засобів спортивних ігор у фізичному вихованні дітей молодшого дошкільного віку. Разом із тим ми в пропозиціях виходимо від пошуку спільних ознак рухової діяльності (техніки рухових дій) окремих спортивних ігор і поєднання елементів навчання їх в одну програму з подальшим диференційованим підкріпленням нетривалими (2–3 тижні) вибірконими освітніми впливами з окремих спортивних ігор.

Підтримку нашої наукової ідеї частково вбачаємо в дослідженні О. Аксьонової та Л. Кириленко, які обговорюють необхідність формування шкали компетентностей на уроках із фізичної культури в початкових класах [1], тобто відштовхуються не від конкретних груп засобів, а від ефекту, який вони чинять на оволодіння системою рухів.

Узагальнюючи зазначене, можна визначити проблемну сферу, що міститься у фізичному вихованні учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти, і конкретизувати окремих сегмент – ефективність використання засобів спортивних ігор у фізичному вихованні закладів загальної середньої освіти.

Таким чином, існує нагальна потреба вирішення актуального науково-практичного завдання стосовно обґрунтування комплексного використання засобів спортивних ігор в урочних формах занять із фізичного виховання учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти, що безпосередньо може бути реалізовано за допомогою розроблення й упровадження відповідної програми в освітній процес учнів цього вікового періоду.

Послідовними кроками в досягненні цієї мети можуть бути такі:

- узагальнити наукову й методичну інформацію, визначити напрями подальшого використання засобів спортивних ігор у фізичному вихованні учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти;
- з'ясувати спільні й відмінні риси засобів різних спортивних ігор для подальшого використання у фізичному вихованні учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти;
- розробити програму комплексного використання засобів спортивних ігор в урочних формах занять у фізичному вихованні учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти;
- установити ефективність програми комплексного використання засобів спортивних ігор в урочних формах занять у фізичному вихованні учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти.

Для вирішення завдань дослідження можна використовувати доступний і загальноприйнятий набір методів дослідження, що зумовлюється структурно-логічною схемою дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, аналізування документальних матеріалів, експертне опитування вчителів фізичного виховання початкових класів, педагогічне спостереження й експеримент, методи математичної статистики.

Висновки. Установлено наявність суперечності між потребою формування в учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти широкого кола рухових умінь і навичок зі спортивних ігор і відсутністю науково-методичного обґрунтування комплексного застосування засобів цих видів спорту в урочних формах занять із фізичного виховання учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти. Її вирішення можна досягнути за допомогою обґрунтування програми комплексного використання засобів спортивних ігор в урочних формах занять із фізичного виховання учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти.

Перспективи подальших досліджень передбачають розроблення наукового напряму з обґрунтування комплексного застосування засобів спортивних ігор у фізичному вихованні дітей молодшого шкільного віку.

Література:

1. Аксьонова О.П., Кириленко Л.В. Школа компетентностей на уроках з фізичної культури в початкових класах. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. 2018. Вип. 3 (97). С. 25–32.
2. Безверхня Г. Фактори, що впливають на формування мотивації рухової активності школярів. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2008. № 3–4. С. 99–102.
3. Нова українська школа: методика навчання фізичної культури у 1–4 класах закладах загальної середньої освіти : навчально-методичний посібник / А.А. Боляк та інші. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2021. 160 с.
4. Васюк О. Розвиток фізичних і морально-вольових якостей під час уроків фізичного виховання засобами хортингу у дітей середніх класів. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2016. № 4. С. 38–40.
5. Галай М.Д. Диференційоване навчання вправ з м'ячем учнів молодших класів на уроках фізичної культури в школі. *Сучасні тенденції розвитку освіти й науки: проблеми та перспективи* : збірник наукових праць. Львів-Кельце, 2017. Вип. 1. С. 375–380.
6. Дерєка Т.Г., Гацко О.В., Бистра І.І. Соціально-психологічна адаптація дітей молодшого шкільного віку засобами ігор. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2019. № 2. С. 60–68.
7. Ковальчук Л., Загірна А., Герасимчук А. Психофізична адаптація дітей молодшого шкільного віку до умов навчання в Новій українській школі. *Фізична культура в школі: стан і перспективи розвитку* : збірник тез доп. ІІ Регіональної наук.-практ. конф. Івано-Франківськ : ПНУ ім. В. Стефаніка, 2021. С. 10–12.
8. Ковтуненко О., Соботюк С. Оптимізація рухового режиму молодших школярів засобами футболу. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія «Фізичне виховання і спорт»*. 2017. Вип. 25. С. 55–59.
9. Колесник А.С. Використання інноваційних технологій під час занять з фізичної культури. *Молодий вчений*. 2018. № 11 (2). С. 553–558.
10. Марченко С.І., Голубов В.О. Особливості впливу ігрових режимів на динаміку розвитку швидкості у хлопчиків молодшого шкільного віку. *Теорія та методика фізичного виховання*. 2015. № 3. С. 17–24. DOI: 10.17309/tmfv.2015.3.1152.
11. Інноваційні технології у фізичному вихованні школярів / Н.В. Москаленко та інші. Дніпропетровськ : Інновація, 2017. 332 с.
12. Павлова Н.В. Рольові спортивні ігри як засіб сформованості колективу молодших школярів. *Молода спортивна наука України*. 2006. Т. 1. Вип. 10. С. 40–44.
13. Петрушкевич І.І. Проблеми модернізації фізичного виховання підлітків (теоретичний аспект). *Virtus*. 2020. Вип. 47. С. 77–80.
14. Аналіз досвіду підвищення рухової активності дітей молодшого шкільного віку в процесі фізкультурно-оздоровчих занять / А. Прокопенко та інші. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації* : збірник наукових праць. 2020. Вип. 9 (28). С. 61–67. DOI: 10.31652/2071-5285-2020-9(28)-61-67.
15. Сороколит Н.С., Чопик Р.В. Нормативно-програмне забезпечення фізичного виховання в умовах Нової української школи. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. 2023. Вип. 5К (165). С. 130–133. DOI: 10.31392/NPU-nc.series15.2023.5K(165).29.
16. Страшко С., Гаврилук В. Позитивний вплив уроків фізичної культури з елементами тасквондо на показники фізичного здоров'я учнів та формування в них мотивації до самостійних занять фізичними вправами. *Теорія та методика управління освітою*. 2013. Вип. 10.
17. Сушко Р.О., Ібраїмова М.В. Інноваційні технології у початковій підготовці дітей на прикладі спортивних ігор. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2015. № 2. С.190–194.
18. Тимчик М.В., Шкуратюк П.В. Фізичне виховання молодших школярів у процесі занять волейболом. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)»*. 2017. Вип. 2. С. 119–121.
19. Чижик Т.Г., Потоцька Т.Ф. Фізична підготовка дітей передшкільного та молодшого шкільного віку у контексті Нової української школи : монографія. Миколаїв : Іліон, 2020. 130 с.
20. Чопик Р.В. Методика навчання фізичних вправ молодших школярів у процесі занять баскетболом : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2010. 22 с.
21. Юзковець І.О. Комплексний розвиток фізичних здібностей учнів молодших класів засобами міні-баскетболу : дис. ... докт. філос. : 017 «Фізична культура і спорт». Переяслав, 2020. 278 с.
22. Improvement of physical preparedness of qualified volleyball players / Ya. Hnatchuk et al. *Journal of Physical Education and Sport*. 2018. № 18 (1). Art 32. P. 239–245. DOI: 10.7752/jpes.2018.01032.
23. Paradigm of theoretical preparation in sports / M. Pityn et al. *Journal of Physical Education and Sport*. 2019. Vol. 19 (Supplement issue 6). P. 2246–2251.
24. Pedagogical colleges students readiness formation for sport and recreation activity / O. Romanchyshyn et al. *Journal of Physical Education and Sport*. 2015. № 15 (4). P. 815–822.

References:

1. Aksonova, O.P. & Kirilenko, L.V. (2018), "Shkola kompetentnostey na urokakh z fizichnoi kulturi v pochatkovikh klasakh" [School of competences in physical education lessons in elementary grades]. *Naukoviy chasopis NPU imeni M. P. Drahomanova*. Vol. 3 (97). pp. 25–32 [in Ukrainian].
2. Bezverkhnya, H. (2008), "Faktori, shcho vplivayut na formuvannya motivatsiyi rukhovoi aktivnosti shkolyariv" [Factors affecting the formation of the motivation of motor activity of schoolchildren]. *Sportivnyy visnik Prydniprov'ya*. no. 3–4. pp. 99–102.

3. Bolyak, A.A., Kolomoyets, H.A., Rebrina, A.A. & Bolyak, N.L. (2021), “Nova ukrainska shkola: metodika navchannya fizichnoi kulturi u 1–4 klasakh zakl. zah. ser. Osviti” [The new Ukrainian school: a method of teaching physical culture in 1–4 grades in general secondary education institutions] : navch.-metod. posib. Kiyiv: Osvita. 160 p. [in Ukrainian].
4. Vasyuk, O. (2016), “Rozvitok fizichnikh i moralno-volovikh yakostey pid chas urokiv fizichnoho vikhovannya zasobami khortinhu u ditey serednikh klasiv” [Development of physical and moral-willed qualities during physical education lessons using hortling equipment in middle school children]. *Teoriya i metodika fizichnoho vikhovannya i sportu*. no. 4. pp. 38–40 [in Ukrainian].
5. Halay, M.D. (2017), “Diferentsiyovane navchannya vprav z m'yachem uchniv molodshikh klasiv na urokakh fizichnoi kulturi v shkoli” [Differentiated training of exercises with a ball for students of junior grades in physical education lessons at school]. *Suchasni tendentsiyi rozvitku osviti y nauki: problemi ta perspektivi* : zb. nauk. prats. Lviv–Kyeltse. Vol. 1. pp. 375–380 [in Ukrainian].
6. Dereka, T.H., Hatsko, O.V. & Bistra, I.I. (2019), “Sotsialno-psikholohichna adaptatsiya ditey molodshoho shkilnoho viku zasobami ihor” [Social and psychological adaptation of children of primary school age by means of games]. *Sportivnyi visnik Pridniprova*. 2. pp. 60–68 [in Ukrainian].
7. Kovalchuk, L., Zahirna, A. & Herasimchuk, A. (2021), “Psikhofizichna adaptatsiya ditey molodshoho shkilnoho viku do umov navchannya v Noviy ukrainskii shkoli” [Psychophysical adaptation of children of primary school age to the conditions of study at the New Ukrainian School]. *Fizichna kultura v shkoli: stan i perspektivi rozvitku*: zb. tez dop. II Rehionalnoi nauk.-prakt. konf. Ivano-Frankivsk: PNU im. V. Stefanika, pp. 10–12 [in Ukrainian].
8. Kovtunencko, O. & Sobotyuk, S. (2017), “Optimizatsiya rukhovoho rezhimu molodshikh shkolyariv zasobami futbolu” [Optimizing the movement regime of younger schoolchildren by means of football]. *Molodizhnyi naukoviy visnik Shkhidnoevropeyskoho natsionalnoho universitetu imeni Lesi Ukrainki. Fizichne vikhovannya i sport*. Vol. 25. pp. 55–59 [in Ukrainian].
9. Kolesnik, A. S. (2018), “Vikoristannya innovatsiynikh tekhnolohiy pid chas zanyat z fizichnoi kulturi” [Use of innovative technologies during physical education classes]. *Molodiy vcheniy*. no. 11(2). pp. 553–558 [in Ukrainian].
10. Marchenko, S.I. & Holubov, V.O. (2015), “Osoblivosti vplivu ihrovikh rezhimiv na dinamiku rozvitku shvidkosti u khlopchikiv molodshoho shkilnoho viku” [Peculiarities of the influence of game modes on the dynamics of speed development in boys of primary school age]. *Teoriya ta metodika fizichnoho vikhovannya*. no. 3. pp. 17–24. doi: 10.17309/tmfv.2015.3.1152 [in Ukrainian].
11. Moskalenko, N.V., Vlasyuk, O.O., Stepanova, I.V., Shiyani, O.V., Samoshkina A.V. & Kozhedub, T.H. (2014), “Innovatsiyni tekhnolohiyi u fizichnomu vikhovanni shkolyariv” [Innovative technologies in physical education of schoolchildren]. Dnipropetrovsk: Innovatsiya. 332 s. [in Ukrainian].
12. Pavlova, N.V. (2006), “Rolovi sportivni ihri yak zasib sformovanosti kolektivu molodshikh shkolyariv” [Role-playing sports games as a means of forming a team of younger schoolchildren]. *Moloda sportivna nauka Ukraini*. T. 1. Vol. 10. pp. 40–44.
13. Petrushkevich, I.I. (2020), “Problemi modernizatsiyi fizichnoho vikhovannya pidlitkiv (teoretichniy aspekt)” [Problems of modernization of physical education of teenagers (theoretical aspect)]. *Virtus*. Vol. 47. pp. 77–80 [in Ukrainian].
14. Prokopenko, A., Honcharova, N., Nazarenko, L. & Konstantinovska, N. (2020), “Analiz dosvidu pidvishchennya rukhovoї aktivnosti ditey molodshoho shkilnoho viku v protsesi fizikurno-ozdorovchikh zanyat” [Analysis of the experience of increasing the motor activity of children of primary school age in the process of physical education and health classes]. *Fizichna kultura, sport ta zdorov'ya natsiyi*: zb. nauk. pr. Vol. 9 (28). pp. 61–67. DOI: 10.31652/2071-5285-2020-9(28)-61-67 [in Ukrainian].
15. Sorokolit, N.S. & Chopik, R.V. (2023), “Normativno-prohranne zabezpechennya fizichnoho vikhovannya v umovakh Novoi ukrainskoi shkoli” [Normative and software support of physical education in the conditions of the New Ukrainian School]. *Naukoviy chasopis NPU imeni M. P. Drahomanova*. Vol. 5K (165). pp. 130–133. DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2023.5K(165).29 [in Ukrainian].
16. Strashko, S. & Havrilyuk, V. (2013), “Pozitivniy vpliv urokiv fizichnoi kulturi z elementami taekwon-do na pokazniki fizichnoho zdorov'ya uchniv ta formuvannya v nikh motivatsiyi do samostiynikh zanyat fizichnimi vpravami” [The positive effect of physical education lessons with elements of taekwondo on the indicators of physical health of students and the formation of motivation in them for independent physical exercises]. *Teoriya ta metodika upravlinnya osvitoju*, Vol. 10 [in Ukrainian].
17. Sushko, R.O. & Ibraimova, M.V. (2015), “Innovatsiyni tekhnolohiyi u pochatkoviy pidhotovtsi ditey na prikladi sportivnikh ihor” [Innovative technologies in the initial training of children on the example of sports games]. *Slobozhanskiy naukovy-sportivniy visnik*. no. 2. pp. 190–194 [in Ukrainian].
18. Timchik, M.V. & Shkuratyyuk, P.V. (2017), “Fizichne vikhovannya molodshikh shkolyariv u protsesi zanyat voleybolom” [Physical education of younger schoolchildren during volleyball lessons]. *Naukoviy chasopis NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriya 15 : Naukovo-pedahohichni problemi fizichnoi kulturi (fizichna kultura i sport)*. Vol. 2. pp. 119–121 [in Ukrainian].
19. Chizhik, T.H. & Pototska, T.F. (2020), “Fizichna pidhotovka ditey predshkilnoho ta molodshoho shkilnoho viku u konteksti Novoi ukrainskoi shkoli” [Physical training of children of preschool and primary school age in the context of the New Ukrainian School]: monohraf. Mikolaiv: Ilion, 130 p. [in Ukrainian].
20. Chopik, R.V. (2010), “Metodika navchannya fizichnikh vprav molodshikh shkolyariv u protsesi zanyat basketbolom” [Methodology of teaching physical exercises to junior high school students during basketball classes] : avtoref. dis...kand. ped. nauk: 13.00.02. Kyiv. 22 p. [in Ukrainian].

21. Yuzkovets, I.O. (2020), “Kompleksniy rozvitok fizichnikh zdbnostey uchniv molodshikh klasiv zasobami mini-basketbolu” [Comprehensive development of physical abilities of students of lower grades by means of mini-basketball]: disert. ... doktora filosofi: 017 Fizichna kultura i sport. Pereyaslav. 278 p. [in Ukrainian].
22. Hnatchuk, Ya., Lynets, M., Khimenes, Kh. & Pityn, M. (2018), Improvement of physical preparedness of qualified volleyball players. *Journal of Physical Education and Sport*, 18 (1), pp. 239–245 doi: 10.7752/jpes.2018.01032.
23. Pityn, M., Bohuslavska, V., Khimenes, KH., Neroda, N. & Edeliiev O. (2019), Paradigm of theoretical preparation in sports. *Journal of Physical Education and Sport*. Vol 19 (Supplement issue 6), pp. 2246–2251.
24. Romanchyshyn, O., Briskin, Y., Sydorko, O., Ostrovs'kyy, M. & Pityn, M. (2015), Pedagogical colleges students readiness formation for sport and recreation activity. *Journal of Physical Education and Sport*. 15 (4). pp. 815–822.